

לאילת השחר

רש"י אסתר פרק ב פסוק ז

(ז) לו לבת - רבותים פירשו לבית לאשה:
(יא) ומה יעשה בה - זה אחד משני צדיקים שניתן להם רמז ישועה דוד ומרדכי דוד שאמר (שמאל א יז) גם את הארץ גם הדגב הכה עבדך אמר לא בא לידי דבר זה אלא לסמוך עליו להלחם עם זה וכן מרדכי אמר לא אירע לצדקת זו שתלקח למשכב ערל אלא שעתידה לקום להושיע לישראל לפיכך היה מוזר לדעת מה יהא בסופה:

רש"י פרק ד פסוק טז

(טז) אשר לא כדת - שאין דת ליכנס אשר לא יקרא, ומ"א אשר לא כדת שעד עתה באונס ועכשיו ברצון:
וכאשר אבדתי אבדתי - וכאשר התחלתי לילך לאבד אלך ואמות. ומ"א כאשר אבדתי מבית אבא אבד ממך שמעכשיו שאני ברצון נבעלת לגוי אני אסורה לך

ספרי דאגדתא על אסתר - מדרש פנים אחרים (בוכר) מסכת ב פרשה ד

כאשר אבדתי אבדתי. נענה מרדכי ואמר לאסתר הרי אמרת לגזור תענית ואיני יכול לבטל מגילת תענית, שכתב בהן, מן יום ראשון בסין ועד יומין שמונה עשר קרב התמיד, דלא למספד בהון, ודלא להתעמא בהון, ואת אמרת גזור תענית, שיצונו ג' ימים, בי"ד יום ששוחטין בו את הפסח, ובס"ו בו מועד, ובס"ז בו קרב עומר התענופה, שלחה ואמרה לו את זקיקי של ישראל, אם אין ישראל בעולם מה המועדות יפים, אם אין ישראל למה תורה, מוטב לבטל מצוה אחת. אולי ירחמו עליה מן השמים, אלא עמד וגזור התענית

שמות רבה (וילנא) פרשה לד"ה ד"א מלה

אסתר נתנה נפשה על ישראל ונקראה על שמה שאמר (אסתר ד) ולבקש מלפניו על עמה.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב

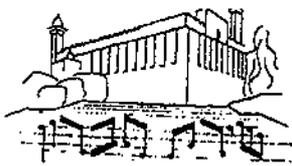
ויש לבית דין לעקור אף דברים אלו לפי שעה אף על פי שהוא קטן מן הראשונים שלא יהו גזרות אלו חמורין מדברי תורה עצמה, שאפילו דברי תורה יש לכל בית דין לעקור הוראות שעה, כיצד בית דין שראו לחוק הדת ולעשות סייג כדי שלא יעברו העם על דברי תורה, מכין ועונשין שלא כדן אבל אין קובעין הדבר. לזכות ואומרים שיהלכה כך הוא, וכן אם ראו לפי שעה לבטל מצות עשה או לעבור על מצות לא תעשה כדי להחזיר רבים לדת או להציל רבים מישראל מלהכשל בדברים אחרים עושין לפי מה שצרכה השעה, כשם שהרופא חותך יד או רגלו של זה כדי שיחיה סמוך כן בית דין ממרים בזמן מן הזמנים לעבור על קצת מצות לפי שעה כדי שיתקיימו [כולם] כדרך שאמרו חכמים הראשונים חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתת הרבה

אליהו רבה (איש שלום) פרשה טו

אמר לי, רבי שפי דברים יש לי בלבבי, ואני אוהב אהבה גדולה, תורה וישראל, אבל איני יודע אי זה מהן קודם, אמרתי לו, דרוק של בני אדם שאומרים תורה קודמה לכל, שאמר ה' קנני ראשית דרום (משלי ח' כ"ב), אבל הייתי אומר, ישראל קודמים [קודמין], שאמר קודש ישראל לה ראשית תבואתם

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טו עמוד ב

אמר רבי לוי: כיון שהגיע לבית הצלמים - נסתלקה הימנה שכינה, אמרה: ותהלים כ"ב+ אלי אלי למה עזבתני, שמא אתה דן על שוגג כמחיד ועל אונס כרצון? או שמא על שקראתו כלב, שאמר: ותהלים כ"ב+ הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, חזרה וקראתו אריה, שאמר: ותהלים כ"ב+ הושיעני מפי אריה.

2) מדרש תהלים (בובר) מדמור כב

אלי אלי למה עזבתני, מבטן אמי אלי אתה (תהלים כב יא), למה שלש פעמים, אמרה אסתר לפני הקב"ה רבש"ע שלש מצות נתת לי נדה וחלה והדלקת הנר, אע"פ שאני בבית רשע זה, כלום עברתי על אחת מהן.

3) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת, תנא משום רבי מאיר: אל תקרי לבת אלא לבית, ואת שבע הנערות וגו' - אמר רבא: שהיתה מונה בהן ימי שבת. וישנה ואת נערותיה וגו', אמר רב: שהאכילה מאכל יהודי. ורבי יוחנן אמר: זרעונים.

4) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד ב

ואת מאמר מרדכי אסתר עשה, אמר רבי ירמיה: שהיתה מראה דם נדה לחכמים. כאשר היתה באמנה אתו - אמר רבה בר לימא (משמיה דרב) שהיתה עומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי.

5) תלמוד בבלי מסכת גזיר דף כג עמוד ב

אמר ר"ג בר יצחק: גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה. והאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן, שמתוך שלא לשמן בא לשמן! אלא אימא: ממצוה שלא לשמה, דכתיב: +שופטים + תבורך מנשים יעל אשת חבר הקני מנשים באהל תבורך, מאן נשים שבאהל? שרה, רבקה, רחל ולאה.

6) שו"ת משפט כהן (עניני ארץ ישראל) סימן קמד

ואם אנו מוצאים, שמותר וחיוב הוא, בשביל הצלת כלל ישראל, לעבור על ביטול מ"ע בשוא"ת, (וגם עריות דידה בודאי הותר, מאסתר ויעל), ש"מ שאותו הבטחון של ההשגחה העליונה אינו פוסט איתנו כלל מחובת ההשתדלות על הצלת הכלל, בכל היכולת שבידנו, ולד' ית"ש נתכנו עלילות איך לקשר את המדות הנראות לנו הפכים: בטחון גמור על קיום האומה מצד אחד וחובת השתדלות בכל מה שיוכל לחזק את קיומה, וק"ו להסיר שום סכנה שתוכל ח"ו להביא עליה השמד וכליו, ד' יצילנו, ואנחנו בהדי כבשי דרחמנא למה לן, וחייבים אנו לעשות כל המצוי בידנו. (ורס"ג אומר בס' האמונות והדעות (מאמר י' פט"ו) על מי שאומר שבטוח בד' על עניני עוה"ז בלא השתדלות, שהיא דעה זרה, דא"כ יאמר ג"כ על עניני עוה"ב, ומה תכלית התוהמ"צ, ומהפרט נלמד על הכלל). וכיון שאנו עושים בשביל הצלת כלל ישראל, שהוא יסוד כל התורה כולה, מגמתה ותכליתה, זהו יסוד כל מיני מגדר מילתא שבעולם, והכל כלול בה.

7) דברי ענין

זוה דטנה כל הפעולות אשר חליתו כן נידוטם יש פעולה נראים צלמותה עינה ואחר שחליתה רע רע יאמר לה כחש"ס מנך רעו צקול גזול קלס חשנ לו ואחנס יש פעולה צלמותה רע ומליתה טובה פ"כ לקונה חשנ כשאמרז"ל גדולה עבירה לשמה שנאמר מנשים בלוי חנך נו, וכוונתם בלמת טעם יעל עבירה צעטס עם פיקרא אלא שק למה של דעתם לטוס נעסו נכפס וחשך - נעסס פנר וקבל י"ם לטכול פונס נפשי ונלמי של כעבירה בלבו שחלל את ישראל יד חיינו ומרודפו וק פלחם צידה למחן ראש איני ונסס ידע יד החסר טפו בלבו של קדושם ש"ס הוא מקיס הפטה סוסר דולה שנמפארו כה קדוש ארץ וסנולת הארס, ואף אחנס אין יד צורר שולסת בנשמתו כי חס בנמסרם נפשו וחיו סומדים קדוש יאמר ! עאליו מי שחוסר נפשו חמו ונסמקו לטכול לער נלמי לאהבת פשי אהבת עם קדושו עלאו לפטמו בנמלם קדש סקדש. וע"ז סודך מלינו חסדי סננאים שפי- שטר צפיהם למר ישראל סריני כסרתן. וכן יראה טנה דברי אלוניט פסס פ"ם בלמרו ומהה חס טסא חפאחס ואס

אין מחייב לא מספיק אשר כחכם, רטוט כלאומר צין ק וכן ק מחייב כי חס טסא חפאחס כוס טוב ונעיס לי כי חס כפרסן של ישראל אין למה לי חיים כל כך ספס נפשו קאורה בנפש כלל ישראל ומי נ רופס-חלמן, ופירוש זס: ספסס הפסס, פס ספיון ואין לניך לנחוק ומפר

הקדמה לאג
אורי מילאני